

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Din cauza s. sârbători, Schimbarea la față, Nrul cel mai de aproape va apărea Joi în 8 August.

Un articol despre proselitismul religios.

În timpul mai recent earăș începe a eși la lumina Țilei acea activitate subversivă și funestă, care a caracterizat în toate timpurile „propaganda Romei catolice.” Misionarii de diferite soiuri, cari lucră ca sobolii în favorul operei de convertire, încep a da probe de funesta lor lucrare. S'a signalizat deja dela loc competent pericolul ce amenință biserica greco-orientală a Bucovinei. Într'adevăr sunt de admirat metehnele jesuitice, ce vor să desrădecineze biserica română din Bucovina și să o distrugă total în favorul papismului cuceritor.

Aparințele proselitistice din Țilele ultime me îndeamnă să revin asupra unui articol apărut în primăvara acestui an în organul metropoliei greco-catolice din Blaș „Fóia basericăscă,” care sub titlul „proselitismul religios la noi” desvoaltă nisece principii false, ba chiar absurde. Articolul acesta, trecut cu vederea din partea organelor noastre, are valoare actuală pentru că el ni dă o deslușire despre vederile și principiile, ce conduc pe factorii propagandei mediate a catolicismului, și despre directiva, în care a pornit nefericita operă de convertire religioasă.

Înainte de a intra în analiza acestui articol plin de sofisme, trebuie să accentuez, că frații gr. catolici nu se pot vindeca de aceea credință bolnăvicioasă, că unica biserică adevărată este cea catolică papistă. Aceasta tot mereu se afirmă, fără de a se reflecta la împregiurarea, că prin asemenea afirmări se atacă temeliile bisericii greco-catolice înseș, care abstragend dela cele patru puncte dogmatice e mai aproape de biserica răsăritului de cât de cea papistă. Se vede că factorii eclesiastici ai bisericii greco-catolice *data occasione* sunt gata a se arunca cu totul în brațele catolicismului și a rumpe și ultimele legături — de altmintearea destul de slăbite, ce-i mai țin legați de biserica răsăritului. S'au săturat și dênșii de acel „*mixtum compositum*,” numit biserică greco-catolică, care e un lucru nedefinit, — sau de batjocură, cum îi apostrofa calvinii din Transilvania pe la începutul acestui veac Țicându-le uniaților „*o te szegény denevér, se nem madár sem nem egér.*” — Altfel nu

ne putem esplica, cum misionarii uniați în zelul (pentru-ce nu zelarea? Red.) lor înflăcărât vorbesc tot de biserica catolică, — ear despre cea greco-catolică nu vorbesc în merito — când ies cu armele proselitismului la luptă.

Scriitoriul acestui articol își dă aerul de mare procopsit, când se încumetă a cerceta motivele, pentru cari celelalte confesiuni în genere și românii greco-orientali în deosebi nu trec *en masse* la adevărata biserică adevăată papism. Emanând dela premisa falsă, că numai biserica papistă este cea adevărată, concludsiunile autorului nu pot fi decât false. — Este o afirmațiune îndrăzneată, ca să nu Țicem impertinentă, când legioanele de misionari ce se ocupă cu vênarea de suflete pentru contingentul papistic, tot mereu ne strigă în urechi, că unica adevărată și măntuitoare bisorică e numai cea papistă. Acest adevăr ce-l reclamă dênșii pentru biserica papistă, este o insultă aruncată cu turbare în fața celorlalte confesiuni creștine — dar ce le pasă acelor propagatori fanatici de asemenea insulte grave pentru-că „*finis sanctificat media.*” Ei se simțesc îndreptățiți a ne converti cu ori-ce mijloace dela rētecire, la adevărul papistic. Înzadar le vom spune acestor fanatici, că ori și care confesiune creștină câtă vreme va sta pe temeliile creștinismului, are dreptul de a exista și a-și împlini misiunea sa creștină. Asupra acestui punct e de prisos ori-ce discussiune — prin urmare numai de mijloace poate fi vorba.

Autorul articolului din cestiune, cu o încăpăținare proprie oamenilor de lângă Târnăvă — trece ușor peste punctele cardinale și se ocupă numai cu modul, cum s'ar putea converti rătăciții de orientali mai curând și mai sigur la papismul cel laudat. Dênșul face distincțiune întră convingerea religioasă a unui om de cultură și între convingerea religioasă a poporului dela sate. Convingerea primă, după autorul nostru, resistă la ori ce atac, ba e în stare a-l entusiasma pe respectivul pentru confesiunea sa, de care cu anevoie se va despărți. Aceasta aderență tenace însă o revindică autorul nostru numai pentru cei de pănură papistă, pentru-că ceilalți șismatici îndată ce ajung la specia de convingere de care se vorbește mai sus, se aruncă fără rezervă în brațele papismului. Va să Țică blăjeanul nostru crede, că entuziasmul pentru alte confesiuni este o imposibilitate, și de es. pentru confesiunea orientală nu se poate entusiasma nimenea din cei ce aparțin la religiunea răsăritului, nici după ce va ajunge la mult laudata convingere religioasă, — de care ne dă o lec-

țiune bună. — Va să Țică tot frasa cea vechiă — că lumina și adevărul numai în Vatican se află. Eată sofisma și tendența de propagandă: să se dea celor de alte confesiuni o cultură religioasă superioară și atunci toți se vor așterne la picioarele ponteficului din Roma, cerend iertare pentru rătăcirea cea mare!!

După ce au isprăvit cu oameni cei culți — autorul articolului se întoarce la poporul nostru dela sate, despre care Țice multe și bune. Încât pentru convertiri militantul nostru susține, că poporul dela sate trece dela o confesiune la alta fără de ași da samă despre actul ce-l face. Caracterul național însă îl face pe sâteanul român să nu treacă la altă confesiune străină, decât la una dintre cele două confesiuni române, ținându-le pe amēdoue de bune, fiind-că nu cunoasce deosebirea dogmatică și rituală — deci trebuie să i se dea poporului o cultură religioasă mai superioară și atunci autorul nostru are credința firmă, că orice român ortodocs se va preface în „*virum perfectum*,” cu alte cuvinte va trece la „unație.”

Cu aer de farisēu afirmă autorul, că în momentul ce această cultură superioară va străbate în popor, „trecherile dela biserica greco-catolică la cea greco-orientală se vor reduce foarte tare,” ear dacă și greco-orientalii vor Ținti spre acest ideal, atunci poporul gr. or. cultivat fiind, va vedea lumina și adevărul și se va face uniat.

Până atunci însă trebuie să se folosească interesele din fundațiunile de propaganda fide și trebuie să se dea convertiților un surogat — un mijloc pipăit, pentru că de geaba nu se află nimenea îndemnat ași pune credința strămoșească în cuiu. Până atunci când adevărul și lumina papismului va pătrunde în toate colțurile Carpaților, trebuie să mai vedem și să suferim *aequo animo* treceri la confesiunea greco-catolică — pentru plată, bună oară pentru câte un sac de grēu, care se dă câte unui Țigan drept resplată, pentru că se face de ură cu preotul greco-oriental și se duce la biserica gr. cat.

Ori și care om nepreocupat poate vedea, că articolul ce-l am comunicat extractiv nu este alt ceva decât proselitismul cel mai vedit, mai încarnat și mai nerușinat, așa cum s'a practicat și se practică încă din vremile lui Atanasiu Vlădica din Ciugud până astăzi.

În urmă scriitoriul acelu articol mai lovesce și în constituțiunea noastră cea „liberală” și „modernă,” Țicend că am ajuns acolo de „certele prin parochiile noastre sunt în permanență și că poporul oriental, disgustat de certe fuge la „unație,” ear

FOIȚA.

Bibliografic.

În editura dlui H. Zeidner în Brașov a apărut în luna trecută cartea: „*Curs de limba maghiară*” pentru scoalele gimnasiale, reale inferioare, pedagogice și pentru privați. Prelucrat după Töpler metoda lui Ahn de Paul Budiu, profesor gimnasial.

Cartea cuprinde 11 coale octav mic, literele garmond, cursiv și petit.

Prețul unui exemplar este: broșurat 90 cr., legat 1 fl.

Fiind-că eu la scoala reală ev. de aici am predat limba magh. după „cursul de învățământ al lui Töpler,” am avut ocașiune a cunoasce manualul acesta din praxă și așa nu-mi va fi greu, a-l face cunoscut tuturor acelora, cari se interesează de studiul limbei maghiare. Cartea cestionată tractează singuratecele forme ale vorbirei în mod nesistematic prin exemple și deprinderi de traducere. Ici-colea aflăm înaintea deprinderii și câte o esplicare cât se poate de scurtă. Cartea este împărțită în partea I. și a II. În partea I. cuvintele, care ocură în singuratecele prop. de traducere, se află nemijlocit naintea deprinderilor, ear celea din partea a II. sunt însemnate în urma acestei părți. La început aflăm tractarea literilor, la urmă sunt adause „bu-

căți de cetire și traducere;” cuvintele și frazele din aceste bucăți stau la finea cărții.

Să esaminăm singuratecele secțiuni în aceea ordine, după cum urmează. Începem așadară cu literile. Dacă asemănăm cursul acesta cu originalul, după care e prelucrat, vom observa, cum că în unele privințe acestea se deosebesc de cătră olaltă, așa de es. aflăm, că în original este mai de aproape esplicată pronunțarea numai a acelor litere, care în limba germ. lipsesc sau se rostesc altmintearea, și că pronunțarea acelora se poate exercita în cuvinte numēroase. Ear în cursul prelucrat se esplică pronunțarea fie-cărei litere una după alta, după cum urmează în alfabet, și este pus după fiesce-care cuvânt magh. și cel rom. Din această împregiurare apoi urmează, că din causă, ca tractarea literilor să nu se estindă mai mult ca preste o foaiă, — la singuratecele litere s'au indus de regulă numai câte 1—2 cuvinte maghiare ba la „*ty*” chiar nici macar unul. La multe litere cuvintele nu sunt induse în mod consecuent, așa de exemplu la litera „*á*,” „*f*” și „*j*” aflăm litera încă necunoscută „*k*” în *kár*, *fekete*, *játék*; la „*gy*” și „*m*” aflăm litera „*ty*”: *gyertya*, *Mátyás*: la „*i*” „*o*” etc. litera „*s*”: *visel*, *sor* etc. După cum vedem litera „*ds*” lipsesce cu totul; fiind-că „*ds*” în cuv. findsa, dsindsa la pronunțare se contrage cu vocala din urmă fin — *dsa*, *dsin* — *dsa* și nu fiind — sa, aceasta trebuie să se privească ca un son de sine

stătător. Despre rostirea lui „*h*” la finea unui cuvânt încă nu se amintesce nimic. Literile, care în rom. lipsesc, se esplică prin cele franceze și germ. Eserciii pentru cetire în urma tractării literilor nu se află. Urmează împărțirea vocalelor și sufixarea cuvintelor. La acestea observ, cumcă „*e*” nu aparține la vocalele de sunet „mediu”, de oare ce cuvintele, la care „*e*” ocură după vocala de sunet afund, primesc sufixe de sunet înalt, pr. *Iozsef-ek*, *Mózes-hez*, *korhely-ek*, *kortés-em*. Despre modul sufixării cuv. de sunet „mediu” nu aflăm amintire, și fiind-că vocalele: „*é*” „*i*” „*í*” sunt înșirate la celea de sunet înalt, lucru firesc, că scolarul cuvintele de sunet „mediu” le va suficsa toate conform reg. II, adevăat cu suf. de sunet înalt astfel: *hid-ek*, *szisik-ek* *cél-re gyik* et etc.

Partea I cuprinde: Verbele regulate în timpul pres., perf. și futur; formațiunea acusativului și pluralului; verbele terminate în: *s*, *sz*, *z*; dativul; adiectivul ca atribut; *ez ezen*; suf. — *é*; forma def. a verbelor reg. în perf. din indic., cuvinte, care în acus. primesc un „*v*” care scurtează sau lapedă vocala ultimă; declinațiunea subst.; comparațiunea adiec: adverbele; numēralele; pronumele; verbele ausiliare; *vagyok*, etc; formațiunea verbului defectiv: a *avé*; perf. indic. la verbele reg. conjunctivul și imperativul; optativul și infinitivul; gerundiul și part.; verbel factitive și potențiale; forma în — *lak* — *lek*. O scurtă privire asupra cuprinsului din partea.

și preoțimea uniata face bine, că primesce și astfel de fugari în sinul său, unde este „pacea și disciplină“ mai mult vrednică decât ori ce constituțiune.“

În punctul disciplinei uniata se ne ierte dl autor a-i spune, că cunoaștem caracterul acestei discipline, care pe adevăratul nume se chiamă „absolutism.“ Scim că biserica papistă și semi-papistă cere subordonare necondiționată, așa numita obediență, și vai de acela, care nu se supune la principiul „*sic volo sic iubeo*“ chiar de ar fi drept ca lumina. Cunoaștem casuri, când preoți gr. cat. nevinovați și drepti ca lumina singur pentru cuvântul, că nu s'au supus absolutismului de fer, ce leagă conștiințele, au trebuit să ia lumea în cap dinaintea „disciplinei“, ce o preferesce autorul constituțiunii noastre. În biserica gr. cat. este mai mult material de certe și neînțelegeri, numai cât acestea sunt latente, și nu pot resufla din cauza despotismului afurisit, ce terosează preoțimea gr. cat., precând la românii ortodocși certele și cele mai neînsemnate ies mai curând la iveală, dar se și delătură mai curând și pentru totdeauna, precând nemulțămirea subalternilor uniati sunt năbușite și nu pot resufla, rămânând un morb latent, care de regulă mai curând distruge organismul decât morbul, care se cunoaște și se vindecă în urma diagnosei.

În cele premerse m'am silit a ve da cursul ideilor ce le a desvoltat „Fóia basericăscă“ în articolul citat. Din aceste idei se vede, că frații nostri gr. cat., departe de a se lăsa de funestul proselitism, se laudă încă că au datorința de a convérți pe greco-orientali prin mediul unei culturi superioare. (Analog cu kulturegylet-ul din Cluș. Red.) Cu un cuvânt vechia luptă confesională va deveni cu atât mai intensivă, cu cât se va ridica nivelul culturai religioase. Fructele proselitismului afurisit încep a incolți, astăzi e Bucovina la ordinea zilei.

Admonițiunile bărbaților de frunte, cari au fost decorul și meritul clerului uniata, ale lui P. Maior, Șincăi, Klein, Barnutiu, Laurian s. a. întimpină inimi reci, urechi surde în Roma mică, care a îmbrăcat caracterul papismului, ear pe deasupra poartă masca transparentă a naționalității române. Dr. S.

Mișcări în biserica gr. or. din Ungaria.

Sub acest titlu scrie „Allgemeine Zeitung“ din München:

„Nelămurita situațiune, care cu toate silințele marilor puteri tot ține în încordare și fervele spiritele, în peninsula balcanică, își are o principală cauză în stările religioase bisericesci, care s'au desvoltat acolo sub influința lungii domnii turcesci și cari înriurează prin urmările lor și asupra țerilor vecine, anume asupra Ungariei. Între aceste biserici are cea greco-orientală o deosebită importanță nu numai din cauza însemnătății sale istorice și culturale ce o are în această parte a Orientului, ci și pentru că numeroșii credincioși ai acestei biserici sunt totodată și membrii ai statului ungar și pentru că această confesiune coincide aici cu respectivele naționalități. Nu-i mai puțin însemnată nici pozițiunea publică de drept a acestei biserici gr. or. în statul Ungariei. Ea posedă după istorie și origine, după privilegiile și legile statului, o autonomie moștenită din bătrâni, întărită de repetite ori și aprobată — autonomie care este totdeodată și un zid de apărare

rare pentru susținerea și desvoltarea ființei naționale a credincioșilor sei.

În regatul ungar numără biserica greco-orientală aproape 2 $\frac{1}{2}$ milioane (2 434,890) suflete sau 15 $\frac{1}{10}$ procente din întreaga populațiune. Numai romano-catolicii întrec la număr pe credincioșii bisericești ortodocși. Acestia sunt împărțiți în două metropolii de sine stătătoare: în patriarhatul sârbesc din Carloviț și metropoliia română din Sibiu; aceea are șese, aceasta două episcopii, așa că în Ungaria are biserica aceasta doi arhiepiscopi și opt episcopi. Apoi nu trebuie a trece cu vederea, că această biserică poartă un timbru pronunțat național. Cu unele excepțiuni ce dispar, se țin de biserica aceasta numai sârbi și români, și anume sârbi au 855,412, Români 1.497,864 suflete.

Deosebită importanță trebuie să dăm acestei coincidențe a poporului cu confesiunea bisericăscă; numai ea esplică în mod mulțamitor luptele lungi, ce are să le poarte Ungaria cu Sârbii din pricina organizării bisericești lor naționale autonome și ne lămuresce cauzele adevărate ale celei mai nouă desbinări între ministrul unguresc și biserica română din Ungaria și Ardeal.

Principiul de naționalitate domnesce întreaga viață de stat și socială a acestei țări, și după cum stăpânitorii maghiari au adoptat ca principiu conducător al acțiunilor legislative și administrative ajungerea unei ținte finale, statul național maghiar unitar, tot astfel același principiu e și steaua conducătoare a populațiunilor nemaghiare din țeară și astfel și punctul de cristalizare ale unei intensive mișcări, care în ciuda multelor măsuri de strâmtorare și opresiune ale statului și societății unguresci, tot a ajuns la o însemnată reacțiune.

Mai cu samă despre sași, sârbi și români se poate dice aceasta, cari toți au un puternic scut în instituțiunile autonome bisericesci pentru apărarea caracterului lor național. Această autonomie bisericăscă, cu care după lege este împreunată și independenta administrare a scoalelor confesionale-naționale și a averii bisericești și scoalelor, formează pentru aderenții și apărătorii nivelătorului și unificatorului stat național maghiar o piedecă, pe care voiesc cu orice preț să o rostogolească pe unde se poate din cale, ca pe-o peatră. Fără a ne lăsa aici în o critică a acestui sistem ce domnesce în Ungaria, voim să constatăm numai, că neamurile nemaghiare din țară se simt neliniștite în a lor ființă națională și sunt adânc neîncredătoare față de toate actele cercurilor conducătoare în cestiuni de autonomie bisericăscă.

Această neîncredere a mai fost de curând mărită prin mai multe împrejurări în mod esențial; mai cu samă înființarea așa numitelor „reuniuni de cultură maghiară“, cărora în primul rând li se atribue tendințe de maghiarizare, au mărit într'un mod neobicit mișcarea dintre nemaghiari. Atacurile în presă sunt cu mult mai violente, mai pătimase; repetita achitare a diarelor române prin juriul din Sibiu a îndemnat pe guvern să desființeze acest juriu și să lase pe sași și români la eventuala judecare a juriilor maghiare din Cluș și Târgul Mureșului. Se înțelege, că această faptă a guvernului nu a contribuit deloc la domolirea spiritelor, ci a produs tocmai un efect contrar.

Nu mai puțină mișcare a produs și o dispoziție a ministrului de culte unguresc, care se socotește drept o directă lovire a autonomiei legale bise-

ricești a românilor. La 29 Maiu 1861 dase adecă împăratul pentru sprijinirea preoților diecesei gr. or. din Ardeal o anuală subvențiune de 24,000 fl. din vistieria statului și lăsase în sarcina episcopului gr. or. (ați arhiepiscopul) împărțirea acestui ajutor în înțelegere cu consistoriul seu. În contra acestor dispozițiuni rescriptul ministerial din 18 Ianuarie 1884 ordonă comunelor bisericesci și preoților să-și trimeată acum rugările lor „nemijlocit la ministrul de culte și instrucțiune, de unde se vor trimite mitropolitului și sinodului spre a-și da părerea;“ totuș rescriptul declară lămurit, că „ministrul la propunerea mitropolitului nu numai că nu e legat cu privire la persoane,“ ci „poate să le schimbe după propria-i bună chibzuială.“ Sinodul archidieceșan a rugat de repetite-ori pe ministrul să-și retragă ordinațiunea, totuș după o audiență la Maiestatea Sa se făcū numai modifiacățiunea, că din numita sumă de sprijinire i se lăsară mitropolitului să împartă între preoții lipsiți 4000 fl. „pentru ridicarea autorității sale și asigurarea influenței sale patriotice,“ celelalte 20,000 fl. voesce ministrul să le împartă el. Sinodul a decis în 18 Iunie a c. că „sub condițiunile normativului ministrului nu poate primi ajutorul de 24000 fl.“

Această respingere nu impededă însă pe numeroși preoți greco-orientali să-și trimită la ministrul cererile lor de ajutor, gășind ministrul în acest chip privilegii să-și realizeze declararea, că în cazul dat, va împărți ajutorul fără autoritățile bisericesci. Nerespectarea concludusului sinodal din partea clerului greco-oriental din punct de vedere canonic și disciplinar apare fără îndoială împreunată cu ingrigiri, căci prin o astfel de slăbire a relațiunilor se poate ușor deschide drumul numeroaselor abusuri și împotriviri, dar pasul acesta se poate scusa din cauza lipsei materiale, cu care au să lupte cei mai mulți preoți în comunele române ale Ardealului. Pentru stat însă rămâne — cu tot succesul seu exterior — nesiguranța, că pe lângă odiul unei turburări a relațiunilor interne bisericesci și a sarcinei financiare, poartă în sine și chinuitoarea simțire, că tot nu are o puternică garanță pentru preoțimea subvenționată și purtarea ei politică-națională.

Turburarea și agitarea a cuprins în urma acestor măsuri adânc spiritele și nu trebuie să arunci decât o ochire în coloanele foilor românesci, pentru ca să te convingi despre pasiunea ce domnesce aici.

„Gazeta Transilvaniei.“

Cestiunea evreilor

În numărul trecut am comunicat păreriile diarului guvernamental „Telegraful“ în cestiunea evreilor, pusă pe tapet de evreii din Londra.

La locul acesta publicăm o epistolă deschisă a domnului Dumitru Brăteanu, publicată în „Adevărul“.

Eată ce scrie dl Brătianu:

O telegramă din Londra cu data de 7 August st. n. dice: „Lordul Salisbury a primit astăzi o deputațiune de israeliți veniți să ceară intervențiunea puterilor semnătore a tratatului din Berlin pentru a se pune capăt persecuțiunilor ale căror victime ar fi evreii în România.“ Demersul israeliților despre care ne vorbesce această telegramă ar fi un lucru de o foarte mică importanță și nici ar merita

I ne va convinge, cumcă materialul de învățământ nu e ordinar după legile desvoltării naturale, pentru că ori-care se ocupă cu propunerea gramaticii va scî, cumcă nici o parte a vorbirei nu e așa de grea de învățat ca verbul. Töpler își argumentează întocmirea cărții lui prin aceea, că verbul cuprinde deja în sine subiect și pred., e partea vorbirei cea mai potrivită spre formarea prop. Aceasta nime nu o pune la îndoială, înse nu e just, ca prin înlesnirea lucrului autorului la întocmirea manualului, să se însărcineze studintele îndată la început cu lucrul cel mai greu. Cele mai ușoare diceri pentru traducere se esc, dacă substantivul ca subiect se aduce în legătură cu un adiect. ca pred.; după aceasta se poate lua pronumele pers. dinpreună cu verbul auxiliar: „vagyok“ etc. Și cu acesteia părți ale vorbirei se pot forma destule diceri.

Precând timpul perf. a verbelor reg. se tractează în 9 deprinderi, futurul îl aflăm numai într'o singură deprindere de 6 șiruri și și aci numai cu forma nedefinită. La început sunt deprinderile de tot prea scurte.

Nota pentru formarea timpului perf. (pag. 10) nu e lămurită cum se cade; ceea ce se află pe pag. 65, ar trebui să stea pe pag. 10, căci din contră studintele nici de cât nu va putea cuprinde, că după cele preșise cum e posibilă forma: *hallott, látok* în depr. 5. ? Regula dela depr. 23 e unilaterală, căci suf. *é.* se adaugă posesorului și când aceea înlocu-

esce posesiunea, cum se află aceasta și în prop. „*Iánosét ismerjük*“ și „ale lui Ioan nu sunt nouă“ (depr. 23 și 24). La depr. 71 aflăm suficese postpoziționale, compuse cu suf. pers., pr. *nálad* etc. și la depr. rom. 72 ar trebui să se traducă suf. val., vel în urma unei consonante despre care formațiuni încă nu s'a tractat în cele premerse (aceasta se face mai târziu la pag. 120 și 115). Spre exercitarea verbului defectiv: „are“, care în limba magh. se exprimă prin diferite frase, servesc în partea aceasta numai 3 depr., cea ce e prea puțin. Ne satisface însă, că în partea II forma aceasta se repetează în 3 depr. Regulele despre întrebuințarea formei definite și nedefinite le aflăm parte pe pag. 12 și 13, parte la începutul părții II. (pag. 91 și 92); acestea însă nu sunt destul îndetăiate, căci forma definită se folosește când verbul se referă la cuv. „*önt*“, ear cea nedefinită și când obiectul stă cu un număr, sau când acela e un pron. pers. 1. sau a 2., sau un pron. nedefinit, pr. *engem lát, téged szeret, valakit kerck* ect. La regulele despre formarea pluralului, a acusativilui și a sufixelor posesive de pers. 1. sing. și de a 2. sing. și plur. nu se esplică: care cuv. primesc sufixele acestea cu *a*, care cu *o*, tot așa: care cu *e* și care cu *ó*. După părerea mea esplicarea aceasta n'ar fi de prisos, pentru că cartea e menită și pentru privați. Întrebuințarea sufixelor de loc nici în genere nu se esplică, de și acestea sunt aplicate în mai multe deprinderi.

Despre ortografia magh. precum și despre formarea cuv. nu se află amintire; esplicarea modului pronunțării a unor nume de familii vechi magh. e tot, ce se află cu privire la ortografiă.

După cum observăm, în „*cursul lui Töpler*“ sunt numai foarte puține esplicări și și acestea se fac numai fugitiv, deci nu ne mirăm, că manualul acesta, care s'au fost folosit mai mulți ani în scoalele secundare evang., în timpul mai nou s'au înlocuit cu altele.

Cuprinsul părții II. este: Conjugațiunea verbului auxiliar, a verbelor reg. și a celor terminate în ik; depr. cu verbele aus defectiv și reg.; forma pasivă; verbele neregulate; suficese și postpozițiuni. După cum vedem, partea aceasta formează parte o repetiție, parte o continuare a celor învățate în partea I. Foarte bune sunt la locul acesta depr. cu suficese postpos., pagubă că nu se esplică întrebuințarea acestora.

Cele 12 bucăți de cetire și traducere conțin fabule interesante, dintre care unele se află și în cărțile rom. Bucățile acestea atrăgătoare, și mai cu samă esplicarea foarte succesă a singuraticilor cuvinte și frase sunt foarte potrivite spre a conduce pe studinte în domeniul limbei. Însă și mai potrivită este variațiunea propozițiunilor din deprinderile de traducere spre întipărirea în memoria a diferitelor forme ale vorbirei, și drept are dl autor, că, „*tocmai variațiunea aceasta formează țaria acestui manual*“,

Nr. 552

[1099] 1-3

CONCURS.

Un stipendiu de 200 fl. v. a., este de conferit pentru tineri sodali născuți pe teritoriul fostului ținut săsesc și în prima linie pentru cei născuți în foastele scaune ale Mercurei și a Nocrichului, sau în comunele învecinate, — dela cari se cere ca să aibă o pregătire dacă se poate de 4 clase gimnasiale, sau reale, sau de o scoală capitală completă, și cari să fi cercetat și absolvat în tot casul una dintre scoalele de industrie, întemeiate de universitatea săsească cu bun succes, obligându-se de a petrece un an în streinătate, adecă afară de Austro-Ungaria, cu scop de a se perfecționa pe cale teoretică și practică în specialitatea lor.

Condițiunile concursuale afară de cele espuse mai sunt:

a) așternerea atestatelor scolare cu calculi buni.

b) un atestat oficios despre starea materială a concurentului.

Stipendiul se va solvi de jumătate, îndată după obținerea lui, ear cealaltă jumătate după 6 luni.

Ținutul stipendiat va fi dator cu prilejul petițiilor seu pentru a doua jumătate a stipendiului, să alătore: testimoniile de muncă agonisite, precum și o scurtă dare de seamă despre modul cum a întrebuințat timpul, despre locurile unde a lucrat și despre esperiențele industriale făcute.

O astfel de dare de seamă se cere dela dănsul și când cu reîntoarcerea sa în patrie.

Cererile concursuale instruite conform cerințelor, au să se aștearnă aci până în 10 Septembrie a. c. st. n.

Sibiu, în 8 August 1885.

Dela oficiul central al universității săsesci.

Nr. 296. [1098] 1-3

CONCURS.

Spre ocuparea posturilor învățătoresci dela scoalele populare greco-orientale din comunele mai jos enumerate în protopresbiteratul Cohalmului, se escrie concurs până în 25 August a. c. st. v.

1. Cohalm, cu salariu anual 150 fl., cuartir, lemne de foc, și usufructul dela drepturile comunale precum: dreptul la ghinde etc., în rënd cu ceialați locuitori.

2. Bogata olteană, cu salariu anual 80 fl., cuartir și lemne de foc.

3. Fântâna, cu salariu anual 150 fl., și lemne de foc.

4. Paloș, cu salariu anual 150 fl., solvinți din casa comunală în patru rate și cuartir liber.

5. Mercheaș, cu salariu anual 100 fl., cuartir și lemne de foc, precum și usufructul dela toate drepturile comunale: dreptul de ghindărit etc.

6. Filia Jimbor, cu salariu anual 70 fl., cuartir și lemne de foc.

7. Crișu cu filia Meșindorf cu salariu anual 150 fl., cuartir și lemne de foc.

8. Felmer, cu salariu anual 150 fl., cuartir și lemne de foc.

9. Tieușul rom., cu salariu anual 150 fl., cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre una din aceste stațiuni învățătoresci, au să subșterne petițiunile, instruite conform legilor în vigoare, la subscrișul până la terminul mai sus prefrit.

Oficiul protopopesc greco-oriental al Cohalmului în conșlegere cu comitetele parohiale respective.

Cohalm, în 26 Iulie, 1885.

Nicolau D. Mircea
adm. prot.

Nr. 318. [1097] 2-3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea posturilor învățătoresci vacante, la scoalele populare gr. or. mai jos specificate din protopresbiteratul Devei, se escrie prin această concurs cu termin de 30 de zile dela prima aparițiune în foaia arhivedicesei „Telegraful Roman.”

1. Deva, cu salariu anual de 300 fl., și prospect de a se urca la 350; dintre concurenți cu calificățiune egală vor fi preferiți, cei ce vor docu-

menta cunoscința tipicului și a cântărilor bisericesci, pentru cari vor usua accidențiile stolari circa 50—60 fl., prelângă aceste cuartir în edeficiul scoalei și 24 metri de lemne, din cari se va încălzi și scoala.

2. Lelese, cu salariu anual de 240 fl. în bani, 20 măsuri à 30 litre de grâu, 10 măsuri de cartofi (cartofi); 2 măsuri fasole și 3 stângini de lemne, cari toate computeate în bani, dau suma de 300 fl.; pe lângă aceste cuartir.

3. Cerbel, cu salariu anual de 240 fl. în bani, 20 măsuri de grâu, 10 măsuri de cartofi, 2 măsuri fasole și 3 stângini de lemne și cuartir, cari toate computeate în bani dau suma de 300 fl.

4. Sôhodol, cu salariu anual de 120 fl. în bani, 20 măsuri de grâu, 10 măsuri de cartofi, 2 măsuri fasole, 3 stângini de lemne și cuartir, cari toate împreună dau la an 200 fl.

5. Cerișor, cu salariu anual 100 fl. în bani, 20 măsuri de grâu, 20 măsuri de cucuruz, 10 măsuri de cartofi, 2 măsuri fasole și trei stângini de lemne și cuartir.

6. Beșan, cu salariu anual de 150 fl. și prospect a se urca la 200 fl., cuartir și lemne.

7. Batiz, cu salariu anual de 150 și prospect a se urca la 200 fl., cuartir și lemne.

8. Bătrâna, cu salariu anual de 150 fl., 54 măsuri de bucate; grâu și cucuruz, cuartir și 10 stângini de lemne.

9. Nandru-Vale-Josani, cu salariu anual de 300 fl., cuartir și lemne.

10. Găunoasa, cu salariu anual de 150 fl., computeate și naturalile în aceasta sumă, cuartir și lemne.

11. Muncelu-mare, cu salariu anual de 150 fl., și prospect a se urca la 200 fl., cuartir și lemne.

12. Chargeș, cu salariu anual de 150 fl., cuartir și lemne.

13. Popesci, cu salariu anual de 150 fl., cuartir și lemne.

14. Poenița Tomi, cu salariu anual de 200 fl., computeate și naturalile, cuartir și lemne.

Cei ce doresc a reflecta la vre-unul din aceste posturi vor avea a-și așterne suplicele de concurs instruite în sensul legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Deva la 25 Iuliu 1885.

Pentru comitetele parohiale:
Of. protopresbiteral gr. or. al Devei.

Ioan Papiu,
protopresbiter

Nr. 231. [1090] 3-3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învățătoresci dela scoalele confesionale gr. or. din mai jos însemnatele comune ale protopresbiteratului Zarandului, se escrie concurs cu termin până la 20 August a. c.

1. Băița, cu salariu anual de 180 fl. v. a., și cuartir gratuit.

2. Buceș, cu salariu anual de 150 fl. v. a. și 2 orgii de lemne.

3. Grohot, cu salariu anual de 160 fl. v. a. cuartir gratuit și 2 orgii de lemne.

4. Luncoiul de jos, cu salariu anual de 210 fl. v. a., cuartir gratuit: 2 odăi, bucătărie, cămară și piniță, 1 jug. loc cl. II, parte arătoriu, parte fenaș și 2 orgii de lemne.

5. Vaca, cu salariu anual de 180 fl. v. a. cuartir și lemne de lipsă pentru încălzi.

Cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare sunt a se așterne subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul susindicat.

Brad, în 16 Iuliu, 1885.

Dela Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului.

Vasiliu Damian,
protopresbiter.

Mijloc grabnic și sigur

pentru boale de stomach și consecințele lor.

Conservarea sănătății

se bazează numai pe conservarea și promoțiunea unei digestiuni bune, căci aceasta este condiția fundamentală a sănătății și a unei stări corporale și spirituale. Cel mai bun medicament de casă pentru regularea misturii spre a obține o compoziție de sânge adevărat, pentru depărtarea părților sângelui stricat și rău, este mult cunoscutul și plăcutul

Balsamul de viață al Drului Rosa.

Acesta, e preparat din plantele cele mai bune și mai vindecătoare, este probat ca foarte esceleste la toate boalele digestive, adecă la lipsă de apetit, răgăială cu acrimă, flatușități, vărsături, dureri de stomach, cărcei de stomach și prea îngreunarea lui cu bucate, flegmă, hemoroide, boale femești, ipohondrie, melancolie (în urma conturbațiunii digestiunii); acesta împropătează întreaga activitate a misturii, produce sânge curat și sănătos și redă corpului bolnav puterea și sănătatea de mai înainte. În urma acestei însușiri escelente, acesta a devenit un medicament de casă sigur și probat popular, dobândind o întindere universală.

1 sticlă 50 cruceri, o sticlă dublă 1 fl. v. a.

Mii de scrisori de recunoștință stau la dispoziție. Balsamul la cereri francate se trimite în toate direcțiile pentru plata prin mandate postale.

Dlui Fragner, Praga!

Cred că e datoriu mea a ve înștiința că de doi ani întrebuințez preparatul d-voastre, balsamul de viață al Drului Rosa, care în călătoriile mele, în diferite climate, are o înștiință bine-făcătoare. Ve rog deci a-mi trimite patru sticle mari la Semlin. Proxima mea călătoriu va fi la Vidin, Giurgiu și Galați, unde balsamul Dr. Rosa mi e indispensabil.

8 Maiu 1878.

Cu profund respect **Toma Turinaz,**
Conducător la societatea navigațiunii pe Dunăre, la Semlin.

În original se află: Balsamul de viață al Drului Rosa în principalul depot al fabricantului

B. Fragner,

apotecă „la Vulturul negru,” în Praga, cornul dela Spornergasse 205—3 și în depozitele mai jos însemnate: Sibiu: Karl Müller, apotecar, W. F. Morscher, apotecar; — Cluș: Iohann Wolff, apotecar, Nicolau Székely, apotecar, Adolf Valentini, apotecar; — Brașov: Eduard Kugler, apotecar; — Torda: Gabriel Wolff & Sohn, apotecar.

Toate apotecele din Austria, și cele mai multe prăvălii cu materiale au în deposit acest balsam de viață.

Tot acolo se află:

Alifă de casă universală din Praga.

Mijloc sigur și probat pentru vindecarea tuturor inflamațiilor, rănilor și umflăturilor. Aceasta se întrebuințează cu succes sigur la inflamarea, oprirea laptelui și împietrirea pieptului femeilor la înfăcșarea copiilor; la abscese, umflături sanquillare, beșicșe purioase, la umflăturile unghiilor, la așa numitul vierme la deget, la petrificațiuni, umflături de ghinduri, la perios, la umflături reumatice, inflamații cronice la glezuele picioarelor, la scriștel, la asudarea picioarelor și ochiuri (bătăuri), la mâni crepate, la umflături provenite din împunsătura insectelor, la rani purioase, rac, aprinderea periosului etc.

Toate inflamațiunile, petrificațiunile și umflăturile se vindecă în timpul cel mai scurt; dacă rana are deja materie în timp scurt se vindecă după ce s'a tras toată aceea materie.

O doză mică 25 cr., una mare 35 cr.

Balsam de auș.

Cunoscut ca mijlocul cel mai nimerit și mai eficace pentru vindecarea aușului greu și dobândirea aușului perdut de tot.

O sticlută 1 fl. v. a.

[1000] 3-15

Nr. 1953 civil 1885,

[1085] 3-3

Publicațiune.

Tribunalul subscris, ca judecătoria urbană, aduce la cunoscința publică, că pentru permiterea parcelării dreptului de cărci-mărit în comuna **Alma** și a afărei acestei chei, se pune termin de pertractare **pe 10 Septembrie 1885, dimineața la 9 oare la casa sfatului din Alma**, la care în sensul §. 15 din instrucțiunea urbană se citează toți cei interesați.

Cu conducerea pertractării s'a încredințat judele de tribunal Székely Miklós.

Din ședința tribunalului din Elisabete-pole ținută la 20 Iuniu, 1885.

Tătar m. p., **Baron Apor Zoltán** m. p.
not. presid-nt substitut.

Turnătoriă de clopote și de metal

a lui

Antonie Novotny

se recomandă pentru facerea de clopote nouă, pentru turnarea din nou a clopotelor sparte de toată mărimea, precum și pentru construirea a mai multor clopote în acord harmonic, oferind garanța pe mai mulți ani.

Montate cu chivere (coarne) de lemn, ferturnat și bătut; astfel construite, că după ce sunt usate pe o parte se poată fi fuvărite cu înlesnire în orice direcțiune, prin ceea ce se evită creparea lor.

Cu deosebire recomand

clopotele găurite și premiate

inventate de mine, care au un ton mai lung, mai puternic și mai adânc, ca cele de sistemul vechiu; un astfel de clopot în greutate de 300 punți egalează pe uoul de 400 punți.

Recomand mai departe scaune din fer bătut pentru clopote, solide și frumoase, clopote pentru orologiu sau discuri pentru oroloage și toace din metal, precum și toate celelalte articole de alamă și metal aparținătoare de această categorie, cu prețurile cele mai moderate. Se construiesc clopote și pre lângă plățire făcută în rate.

Clopote dela 300 punți în jos, precum și stropitoare de mână se află totdeauna per magazin.

Pentru comande binevoitoare, care se efectuează solid și cu punctualitate, se recomandă

[1033] 3

Antonie Novotny.

Timișoara, Fabrică.

Infallibil.

Retrimitem banii primiți tuturor acelor, cari nu va avè efect

„Roborantium“

(mijloc de a cresce barba).

El lucră cu același efect la căpățina goală (pleșugie) la căderea părului, formarea petelor și la încăruntire.

După întrebuințare mai deasă garanțăm succesul. Expediția în sticle originale cu fl. 1.50, la sticle de probă fl. 1 prin J. Grolich în Brünn.

„Roborantium“ s'a folosit cu succesul cel mai strălucit la slăbiciunea memoriei și la durere de cap.

Depositar principal în Transilvania: penru Sibiu: numai la băcănia F. A. Reissenberger. Bistrița: Fried. D. Herberth, farmacist. Cluș: Nicolau Scékely, farmacist. Feldioara: Wilhelm Schneider, farmacist. Aiud: Iosef Oberth, farmacist. Praid: A. Weber, farmacist. Székely-Keresztur Fr. Ios. Jaeger, farmacist.

Tot acolo se află:

„Eau de Hébé“ alifă orientale se țea din care se nasce frăgeție, forme frumoase și albe la trup, depărtază petele de piele și de vârsat. — Prețul 85 cr.

[713] 45

„Bouquet du Serail de Grolich.“

parfum de basmau pentru damele elegante. Dintre toate parfumurile cel mai bun. Pentru forma cea de tot frumoasă se poate întrebuința și ca presente. Prețul fl. 1.50.

Nu este înșelătorie.